

Andreas Pettersson
Avdelningschef,
kollektivtrafik och tillgänglighet

Näringsdepartementet

Avdelningen för bostäder och transporter, Enheten
för marknad och regelverk på transportområdet

Betänkandet särskilda persontransporter - moderniserad lagstiftning för ökad samordning (SOU 2018:58) N2018/03947/MRT från Näringsdepartementet

Ärendet

Näringsdepartementet har tagit fram ett betänkande av utredningen Särskilda persontransporter – moderniserad lagstiftning för ökad samordning (SOU 2018:58) och har pekats ut Sundsvalls kommun som en av remissinstanserna.

Den moderniserade lagen träder i kraft 1 januari 2020. Utredningen gäller flera av kommunens nämnders verksamhetsområden och kommunstyrelsen har bland annat gett Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet i uppdrag att framföra sina synpunkter på utredningen främst gällande färdtjänst och riksfärdtjänst. Barn- och utbildningsnämnden ger sina synpunkter gällande skolskjuts.

Bakgrund

Syftet med utredningen har varit att möjliggöra en effektiv samordning av särskilda persontransporter och därigenom bidra till att kommuner och regionen kan skapa en hållbarhet när det gäller såväl kostnader som kvalitet. De särskilda persontransporterna utgörs av färdtjänst, riksfärdtjänst, skolskjuts och sjukresor. Utredningen föreslår att det ska stiftas en ny lag som ska inrymma de fyra olika transportslagen samt att nuvarande lagstiftningar kompletteras/revideras för att matcha upp mot ändringarna.

De olika transporterna har idag olika ansvariga nämnder samt utövare inom Sundsvalls kommun men även att sjukresor ligger på regionnivå. Sundsvalls Kommun har sedan 2015 valt att upphandla alla särskilda persontransporter själva. (KS-2014-00814)

Kommunstyrelsen i Sundsvalls kommun är den nämnd som har ansvaret för färdtjänst och riksfärdtjänst. Ärenden bereds via delegation på avdelningen

Kollektivtrafik och tillgänglighet, Stadbyggnadskontoret. Därav kommer detta yttrande främst gälla färdtjänst och riksfärdtjänst.

Sammanfattning

Huvudmannaskap

5 kap. Ansvarig huvudman

2 § *Ansvar*et för uppgifter som avser färdtjänst och riksfärdtjänst enligt denna lag får, efter överenskommelse, överlämnas till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet.

Efter överenskommelse med en annan kommun eller ett annat landsting får upphandling och samordning av särskilda persontransporter utföras i enlighet med 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725).

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet anser det viktigt att utredningen inte har gjort det till ett krav att överlämna ansvaret för färdtjänst och riksfärdtjänst till den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Att kommunerna får fortsätta med sitt självbestämmande och ha kvar den tidigare organisationen. Att det fortsättningsvis kommer vara frivilligt att överlåta hela eller delar av huvudmannaskapet till regionala kollektivtrafikmyndigheten. För större kommuner framhålls kommunalt självstyre som särskilt viktigt eftersom det redan finns en väl fungerande och effektiv verksamhet för myndighetsutövning med kompetent personal.

Vi finner det mycket positivt att kommuner har möjlighet till avtalssamverkan mellan kommuner enligt kommunallagen(2017:725). Sundsvalls Kommun har en väl utvecklad och effektiv avdelningen via Kollektivtrafik och Tillgänglighet som planerar och ansvarar för färdtjänst, riksfärdtjänst, parkeringstillstånd för rörelsehindrade, planering av den allmänna kollektivtrafiken, anropstyrd kollektivtrafik samt att avdelningen ansvarar för Sundsvalls kommun interna utförande av samhällsbetalda resor. Att dessa verksamheter ligger under en och samma avdelning gör att Sundsvalls kommun har en effektiv samordning av dessa persontransporter. Detta har gjorts möjligt då Sundsvalls kommun ej har valt att överlämna verksamheterna till den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Verksamheten har en bred samverkan med alla Västernorrlands läns kommuner på handläggarnivå gällande handläggningsmetoder och rutiner. I denna samverkansgrupp arbetar vi emot att vi har en likvärdig bedömning av ärenden gällande färdtjänst, riksfärdtjänst och parkeringstillstånd för rörelsehindrande.

Kvalité och Samordning

7 kap. Kvalitetsarbete, planering och samråd

Systematiskt kvalitetsarbete

1 § *Huvudmannen ska genom ett systematiskt kvalitetsarbete*

säkerställa kvaliteten i verksamheten. Det ska ske genom att systematiskt och kontinuerligt planera, utveckla och utvärdera verksamheten. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att särskilda persontransporter bedrivs med hänsyn till effektivitet, trafiksäkerhet, hållbarhet och god kvalitet för resenärerna. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

2 § Huvudmannen ska säkerställa att det finns rutiner för att hantera klagomål och andra synpunkter. Information om rutinerna ska lämnas till resenärerna på lämpligt sätt och nödvändiga åtgärder vidtas om det i samband med kvalitetsarbetet, klagomål eller på annat sätt framkommer systematiska brister eller allvarigare brister av enskild karaktär i verksamheten.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet är positiv till införande av ett krav på systematiskt kvalitetsarbete, då det varit en brist i tidigare avtal. Fördelen med att sätta krav på systematiskt kvalitetsarbete är att huvudmannen på ett mer strukturerat och tydligare sätt kan säkerställa att utvärderingen och uppföljning på de avtal som huvudmannen har upphandlat uppfyller de krav som den kommande tillsynsmyndigheten kommer att ställa på huvudmannen.

4 kap. Tillstånd till färdtjänst och riksfärdtjänst

Färdtjänst

1 § Det krävs tillstånd för att resa med färdtjänst och riksfärdtjänst. Huvudmannen prövar frågor om tillstånd.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet anser att det är olyckligt att utredningen föreslår att i nya förslaget till lag ta bort det som står i nuvarande Lag (1997:736) om färdtjänst:

6 § Färdtjänst får anlitas av den som efter ansökan har fått tillstånd till det. Frågor om tillstånd prövas av kommunen där den sökande är folkbokförd, eller, om kommunens uppgifter enligt denna lag överlåtits till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet, av denna myndighet (tillståndsgivaren). Lag (2010:1068

Detta förslag till skrivelse kan innebära att rätten till tillstånd kan öka och bli kostnadsdrivande.

4 § Tillstånd till färdtjänst får meddelas för viss tid eller tills vidare. Tillstånd får i skälig omfattning förenas med villkor om

- 1. vilket färdstätt som får användas,*
- 2. inom vilket område resor får göras, och*
- 3. hur många resor tillståndet omfattar.*

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för resenären får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

I utredningens förslag har möjligheten att förena ett tillstånd till färdtjänst med villkor, om det finns särskilda skäl (Lag (1997:736) om färdtjänst 9 §) tagits

bort. Det används idag till exempel när det gäller resenärer som är utåtagerande på grund av psykisk sjukdom, hjärnskada, missbruk eller demens etc. Tillståndet kan i sådana fall förenas med villkor om att ledsagare ska medfölja vid färdtjänstresor.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet anser att genom göra denna uppställning med avgränsningar och ta bort den tidigare skrivningen att "om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor" utesluts möjligheten att förena tillståndet med andra villkor. Inte bara villkor om ledsagare utan även t ex ensamåkning, placering i fordonet etc. Det kan kunna innebära ett hot mot trafiksäkerheten och kan resultera i en osäker arbetsmiljö för föraren men även utgöra en fara för andra medresenärer.

Riksfärdtjänst

5 § Tillstånd till riksfärdtjänstresa ska meddelas om

- 1. resenären till följd av en stor och varaktig funktionsnedsättning måste resa på ett särskilt kostsamt sätt,*
 - 2. resenären till följd av funktionsnedsättningen har svårigheter att resa utan ledsagare i kollektivtrafik eller med lufttrafik,*
 - 3. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,*
 - 4. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan,*
 - 5. resan görs tillsammans med ledsagare i kollektivtrafik eller med lufttrafik eller, om det inte är möjligt, med taxi eller ett för ändamålet särskilt anpassat fordon, och*
 - 6. resan inte av någon annan anledning ska bekostas av det allmänna.*
- En riksfärdtjänstresa ska företas mellan två av resenären ansökta adresser.*

Om sökanden är under 18 år ska prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet anser att det är stor skillnad i att skriva in i lagtexten att den ska omfatta dem som har *svårigheter att resa utan ledsagare*, jämfört med dagens skrivning att *resan.... Inte kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare.*

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet anser att texten under punkt 2 bör ändras till:

- Resenären till följd av funktionsnedsättningen inte kan resa utan ledsagare med allmänna kommunikationer eller med lufttrafik.

Återkallelse av tillstånd till färdtjänst och riksfärdtjänst

10 § Huvudmannen får återkalla ett tillstånd om färdtjänst eller riksfärdtjänst, om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av gällande villkor. Om det inte finns särskilda skäl får huvudmannen återkalla tillståndet om resenären, trots

upprepade påminnelser, inte har betalat tidigare egenavgifter. Villkoren i ett tillstånd får omprövas, om ändrade förhållanden föranleder det.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet är positiv till detta införande av möjligheten att återkalla ett tillstånd om vid upprepande påminnelser underlåtit sig att betala egenavgifter för sina resor.

3 kap. Allmänna skyldigheter för huvudmannen

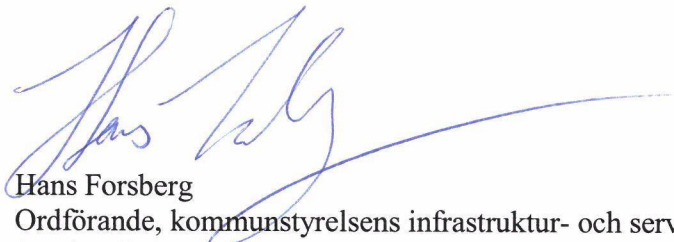
Hjälpmedel

4 § Om det behövs för att uppnå ändamålet med resan får resenären ta med hjälpmedel som har förskrivits enligt 8 kap. 7 § och 12 kap.

5 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) om dessa är nödvändiga för den dagliga livsföringen och inte är tillgängliga på resmålet. Hjälpmedlen ska vara avsedda att kunna transporteras och får endast om det finns särskilda skäl för det, leda till att transporten väsentligt fördyras.

Avdelningen Kollektivtrafik och Tillgänglighet ställer sig kritiskt till utredningens syn på rätten att ta med sig hjälpmedel som ej behövs för att kunna utföra resan. Utredningen gör bedömningen att det ska vara möjligt, under vissa förutsättningar, att ta med sig hjälpmedel under resan så länge detta inte fördyrar transporten väsentligt. En fördyring som kan uppstå av detta förslag är att samåkningspotentialen blir mindre då utrymmet i fordonet minskar. Dessa hjälpmedel är ofta skrymmande och tunga, om de skall tillåtas att tas med vid resan så måste det ställas andra krav på fordonen vid upphandling så de anpassas för transport av gods vid upphandling, som i sin tur kommer att driva upp kostnaderna.

Det kan även vara svårt att utreda om hjälpmedlen finns tillgängliga att hyra/låna på resmålet. Även om personen ombeds att ta reda på om möjligheten till att hyra/låna så måste rimligtvis utredaren ta reda på att informationen stämmer. De särskilda persontransporterna har inte kunnat och kommer inte kunna agera transportör för omfattande hjälpmedel avsedda att använda uteslutande på vistelseorten

Hans Forsberg

Ordförande, kommunstyrelsens infrastruktur- och serviceutskott
Sundsvalls kommun